

Beköszöntő

Intézeti tematikus számot tart kezében a Tisztelt Olvasó. Az MTA RKK Nyugat-magyarországi Tudományos Intézet munkatársai által írt tanulmányokat adjuk most közre, köszöntve ezzel az 1986-ban, 15 esztendővel ezelőtt alapított intézetet.

Változatos és izgalmas 15 év áll mögöttünk. Nevezhetnénk úgy is, hogy a magyar regionális tudomány és politika aranykora. A felkészítő nyolcvanas években kezdődött el az MTA Regionális Kutatások Központja hálózatának kiépítése, s annak alapító egységei után elsőként Győrben jött létre új kutatóhely. Abban a városban, amely később a magyar modernizáció egyik sikeres centruma lett, ahol viszont korábban nem volt számottevő társadalomtudományi kutatás, de hiányoztak a gazdaság, a politikai folyamatok, a társadalmi változások elemzései, elemzői is.

A befogadó város és megye az első időszakban lendületet adott a kutatóhelynek, olyan miliőt biztosított, amely a nyugtalan kutatói szellem ciklikus lüktetéseit elviselte. A hely és a térség a változásokban élt, s erre reagálni kellett, így kezdtük el az innovációk térbeli terjedésének elemzését. Arra a kérdésre kerestünk választ, hogy a politikai és gazdasági rendszerváltás milyen területi összefüggésekkel járt együtt. Ebben a sokszínű folyamatban meghatározó volt Ausztria közelsége, a határmentiségből következő izgalmas összefüggések, így aztán már korán, a rendszerváltozás hajnalán elkezdtük vizsgálni a két rendszer, a két társadalom, a két gazdaság, s a két kultúra találkozását, egymásra hatásait.

Talán éppen ennek az egymásra hatásnak az eredménye, hogy felmerült az igény a tudatos, átgondolt területfejlesztésre, a területi szintű tervezés és előrelátás rendszereinek kidolgozására. Az elmúlt egy hatod évszázad harmadik kutatási iránya a kilencvenes évek közepétől kezdődött és tart napjainkban is. Az Európai Unió felkészülés területi intézményrendszereinek kialakításához kínálunk tudományos érveket, egyben keresve, ösztönözve a decentralizáció lehetséges megoldásait. A területi tervezési kutatások természetes hozadéka volt a vidékfejlesztés sajátos, izgalmas kérdéseinek átgondolása, s a vidéki terek összetett, ám egyéni arculatainak feltárása, a belső fejlesztési források rendszerezése és a települések, település csoportok közösségei építkezésének támogatása, vagy inkább azokhoz ideák nyújtása.

Maguk a regionális folyamatok indukálják a kutatási irányokat, egy-egy téma bizonyos idő után kimerül, majd más dimenziókban újra éled, tovább gondolva a kutatóhely korábbi eredményeit, építve annak szellemiségére. Nos, új kutatási irányként megjelent éppen az innovációs vizsgálatokra alapozva a kutatás-fejlesztés regionális elemzése és annak már tervezésre is építő stratégiáinak kidolgozása, vagy az új területi-termelési együttműködések, a klaszterek hazai adaptációinak vizsgálata.

A kor nagy kihívásaira a regionális tudomány mindig is választ keresett. Így a jelenben és a közeli jövőben elemeznünk kell az információs technológiák és azok hatására átalakuló társadalom területi összefüggéseit, a felkészülés módját a területfejlesztés szereplőinek körében, illetve e szép új világ áldásait és hátrányait a regio-

nális fejlődésre. Elhanyagoltuk kutatásainkban a városokat, a városi funkciók átalakulását, a városgazdaság sajátos összefüggéseit, vagy éppen az urbanizáció új szakaszait. S végül az intézet az elkövetkező esztendőkből nagyobb figyelmet szentel a közép-európai térség területi folyamataira, a hálózati struktúrák kialakulására és ezzel a természetes együttélés lehetséges változataira.

A kutatás legfontosabb eleme a humánkapacitás. Egy tudományos műhely akkor életképes, ha folyamatosan újabb és újabb aktív alkotókat fogadhat be, emellett nyitott, kapcsolatai révén a szakma széles köreivel és alkotóival képes kommunikálni, együttműködni. Az elmúlt 15 évben sikerült megteremteni a nemzetközi és hazai kapcsolatok szerteágazó és termékeny rendszerét, s talán az utóbbi két-három esztendőben az intézet eredményei révén elértük, hogy már válogathatunk a tehetséges fiatalokból, megalapozhatjuk a szakmai utánpótlást.

Ennek a folyamatnak egyik alakítója a felsőoktatásban való részvétel. Lassan tíz esztendeje, hogy az intézet bázisán a közeljövőben egyetemmé alakuló Széchenyi István Főiskolával létrehozott közös tanszék működik. Minden kutatónk rendszeresen oktat, folyamatosan részt vállal a képzésben, s az egyetemi ambíciók lehetőséget adnak a jövőben egy, a regionális tudományokat is magában foglaló doktori iskola alapításához.

Mivel lehet mérni, számba venni egy tudományos intézet működésének eredményességét? A publikációkkal, a kibocsátott közleményekkel. Ezek száma esetünkben meghaladja a 300 egységet, amiből 35 könyv formában, önálló, egyedi kiadványként jelent meg, s nem beszélünk a több ezer oldalt kitevő kutatási jelentésekről. Az eredmények másik dimenziója a kutatásokra történő hivatkozás, ami jelzi a jelenlétet, az elfogadottságot, vagy éppen a vitát, polémiát az alkotásokkal szemben. Nos, ezzel a mérőszámmal sem állunk rosszul. S végül az elfogadottság harmadik, egyre fontosabb metszete a nemzetközi együttműködési akaratok és sikerek, azaz részvétel a regionális tudomány világhálójában. Ezen utóbbi értékmérőhöz már kellő energiát halmoztunk fel, s évente egyre több megkeresést, együttműködési kezdeményezést fogadunk és teszünk, amelyek között a sikeresek száma, azaz támogatást nyertek aránya emelkedik.

Az évfordulók arra jók, hogy emlékezzünk a múltra, örüljünk a jelennek, egymás megbecsülésével és tervezzük a jövőt. Nem tűzijátékkal, harsány konferenciákkal, magunk mutogató díszkötettel állunk meg egy kis időre emlékezni, hanem a kutatási irányaink bemutatásával, amelyet egy-egy munkatársunk közleménye reprezentál.

Nos, itt vagyunk, ennyire tellett, tisztelettel ajánljuk magunkat, s fogadja az Olvasó a 15 éves MTA RKK Nyugat-magyarországi Tudományos Intézet kutatóinak tanulmányait alapos szakmai kritikával.

Rechnitzer János
intézetigazgató, egyetemi tanár